

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.002.06.2018
P/18/067

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/067 – Zabezpieczenie i zagospodarowanie zwałowisk pogórnich
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Wiesław Pietrzyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/94/2018 z dnia 19 marca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-1b)
Jednostka kontrolowana	Polska Grupa Górnicza S.A., Katowice (40-029), ul. Powstańców 30 ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Rogala, Prezes Zarządu PGG ² (dowód: akta kontroli str. 2-9)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że w okresie objętym kontrolą³ Spółka skutecznie zabezpieczała środowisko przed negatywnym oddziaływaniem odpadów wydobywczych powstałych w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. Sposób gospodarowania odpadami wydobywczymi przez Oddziały Spółki polegał w głównej mierze na ich odzysku poprzez deponowanie ich w obiektach gospodarki odpadami w oparciu o posiadane pozwolenia budowlane lub przekazywaniu ich uprawnionym podmiotom celem ich zagospodarowania. Powyższe wypełniało dyspozycję art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych⁴, zgodnie z którą posiadacz odpadów wydobywczych był obowiązany m.in. w pierwszej kolejności do poddania odpadów wydobywczych odzyskowi, a jeżeli z przyczyn technologicznych był on niemożliwy lub nie był uzasadniony z przyczyn ekonomicznych, do ich unieszkodliwienia zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska lub programem gospodarowania odpadami wydobywczymi, przy uwzględnieniu najlepszych dostępnych technik.

Spółka podejmowała również działania zmierzające do zastosowania innych, korzystniejszych form zagospodarowania odpadów wydobywczych, poprzez ich wykorzystanie m.in. w budownictwie. Z uwagi jednak na skalę operacji, przychody uzyskiwane ze sprzedaży w okresie objętym kontrolą, stanowiły jedynie częściową rekompensatę nakładów poniesionych na eksploatację odpadów powstałych z wydobycia węgla kamiennego.

KWK „Sośnica”, objęty w ramach niniejszej kontroli NIK szczegółowym badaniem w zakresie sposobu zagospodarowania odpadów wydobywczych, prawidłowo prowadził ewidencję odpadów oraz wywiązywał się z obowiązków

¹ Polska Grupa Górnicza Sp. z o.o., (po zmianie organizacyjnej Spółka Akcyjna), z Katowic (zwana dalej PGG lub Spółka) aktem notarialnym Repetytorium „A” nr 2862/2016 z 29 kwietnia 2016 r. zawarła umowę z Kompanią Węglową S.A. z Katowic (zwana dalej KW S.A.) sprzedaży części przedsiębiorstwa KW S.A., w tym m.in. nabyła nieruchomości i prawa użytkowania wieczystego tych nieruchomości. Nr REGON PGG 360615984.

² Przed restrukturyzacją Spółki obowiązki Prezesa Kompanii Węglowej S.A. pełnił Krzysztof Sędzikowski.

³ Lata 2015-2018 (do dnia kontroli NIK).

⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 1849, ze zm.

sprawozdawczych w zakresie wytwarzania odpadów i sposobu ich zagospodarowania.

Zlecenia robót związanych z zagospodarowaniem odpadów wydobywczych pochodzących z KWK „Sośnica” na terenie dawnego zwałowiska „Sośnica” udzielono zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁵.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Sposób zagospodarowania odpadów powydobywczych

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2015 – 2017 Oddziały *Spółki*⁶ wytworzyły łącznie 24 756,1 Mg⁷ odpadów wydobywczych⁸, które zagospodarowano poprzez wykorzystanie ich w następujący sposób⁹:

- odzysk w obiektach własnych, przy robotach inżynierskich, usuwaniu szkód górniczych poprzez rekultywację terenów zdegradowanych działalnością górniczą - ogółem w ilości 11 941,4 Mg (48,3 %) ¹⁰;
- przekazanie ich podmiotom uprawnionym celem odzysku w obiektach będących w ich dyspozycji - ogółem w ilości 11 565,9 Mg (46,7 %) ¹¹;
- unieszkodliwianie w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych - ogółem w ilości 553,3 Mg (2,2 %) ¹²;
- sprzedaż jako odpad lub kruszywo - ogółem 555,8 Mg (2,3 %) ¹³;
- zagospodarowanie w podziemnych wyrobiskach górniczych w celu m.in. zwalczania zagrożenia pożarowego i metanowego - ogółem 57,8 Mg (0,2 %) ¹⁴,
- stany magazynowe – 81,9 Mg (0,3%).

(dowód: akta kontroli str. 584-592, 696-702)

Na temat kierunków działań w zakresie zagospodarowania odpadów wydobywczych Dyrektor Biura Gospodarki Złożem i Ekologii PGG wyjaśnił m.in., że: (...) *zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach oraz ustawy o odpadach wydobywczych, PGG S.A. prowadzi szereg działań mających na celu zapobieganie powstawaniu odpadów, których opisy (...) zawarte są w programach gospodarki odpadami wydobywczymi poszczególnych kopalń. Ponadto wskazał on, że (...) dokumentem, którego wymagania mają m.in. na celu minimalizację ilości wytwarzanych odpadów wydobywczych, jest przyjęta Uchwałą Zarządu PGG nr 296/2016*¹⁵ „Instrukcja w sprawie kwalifikacji zasobów węgla kamiennego do zasobów przemysłowych, nieprzemysłowych lub strat, zmiany kwalifikacji zasobów oraz zasad sporządzania i trybu rozpatrywania Projektów Zagospodarowania Złoża.

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1579, ze zm., dalej „ustawa Prawo zamówień publicznych”.

⁶ Oddział KWK Rybnickiego Okręgu Węglowego: Ruch Chwałowice, Ruch Jankowice, Ruch Marcel, Ruch Rydułtowy; Oddział KWK Ruda: Ruch Bielszowice, Ruch Halemba, Ruch Pokój; Oddział KWK Piast-Ziemowit: Ruch Piast, Ruch Ziemowit; KWK Bolesław Śmiały; KWK Sośnica: KWK Mysłowice-Wesoła; KWK Murcki-Staszic; KWK Wujek.

⁷ W 2015 r. - 8 674,6 Mg; w 2016 r. - 7 661,4 Mg i w 2017 r. - 8 420,1 Mg. W latach 2016-2017 odnotowano spadek wytwarzanych odpadów wydobywczych w odniesieniu do 2015 r. odpowiednio o 11,7 % i 2,9 %.

⁸ Uwzględniono ilość odpadów wydobywczych wytworzonych i zagospodarowanych przez KW S.A. w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 29 kwietnia 2016 r. a następnie kopalni KW S.A., przejętych przez PGG S.A.

⁹ Różnica 0,5 % w ilości odpadów wytworzonych i zagospodarowanych w poszczególnych latach wynikała ze zmiany stanów magazynowych tymczasowych na kopalniach posiadających takie magazyny.

¹⁰ W 2015 r. - 4 281,5 Mg; w 2016 r. - 3 794,9 Mg i w 2017 r. - 3 865,0 Mg.

¹¹ W 2015 r. - 3 924,5 Mg; w 2016 r. - 3 511,9 Mg i w 2017 r. - 4 129,5 Mg.

¹² W 2015 r. - 214,8 Mg; w 2016 r. - 204,6 Mg i w 2017 r. - 133,9 Mg.

¹³ W 2015 r. - 183,1 Mg; w 2016 r. - 143,0 Mg i w 2017 r. - 229,7 Mg.

¹⁴ W 2015 r. - 30,3 Mg; w 2016 r. - 19,2 Mg i w 2017 r. - 8,3 Mg.

¹⁵ Tekst jednolity załącznik nr 5 do uchwały Zarządu PGG z dnia 28 lipca 2016 r.

Zgodnie z Instrukcją, za jedne z kryteriów kwalifikacji złoża do zasobów przemysłowych przyjęto te części, które spełniają odpowiednie kryteria geometryczne (minimalna średnia miąższość węgla w pokładzie) i geologiczno-górniczne % zanieczyszczenie pokładu przerostami skały płonnej o grubości powyżej 5 cm). Zasoby bilansowe niespełniające tych kryteriów, kwalifikuje się do zasobów nieprzemysłowych. Dzięki temu nie są eksploatowane złoża, których wybieranie powoduje powstawanie dużej ilości odpadów wydobywczych.

(dowód: akta kontroli str. 10-13, 14-16, 155-156, 158-161)

2. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Dyrektora Biura Gospodarki Złożem i Ekologii PGG, na dzień kontroli Spółka nie posiadała czynnych obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych¹⁶. Posiadała natomiast dwa zamknięte ouow zlokalizowane w Łaziskach Górnych, tj. składowiska „Skalny” przy ul. Długiej i „Waleska” przy ul. Wyrskiej, zarządzane przez Oddział Spółki - KWK „Bolesław Śmiały”. Marszałek Województwa Śląskiego wyraził zgodę na ich zamknięcie decyzjami odpowiednio z dnia 20 maja 2010 r. oraz z dnia 12 lutego 2007 r.

(dowód: akta kontroli str. 77-79, 86-89)

Jeden z ww. ouow, tj. „Waleska” znajdował się w Krajowym spisie zamkniętych obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych oraz opuszczonych obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych które wywierają negatywny wpływ na środowisko, sporządzonym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, na podstawie wymogu zawartego w art. 44 ust. 3 ustawy o odpadach wydobywczych.

Podstawą zaklasyfikowania ww. ouow do obiektów wywierających negatywny wpływ na środowisko było m.in. przekraczanie poziomu kwasowości wód podziemnych oraz zawartości w nich siarczanów. Dodatkowo przekroczone były dopuszczalne poziomy zawartości chlorków i siarczanów w wodach powierzchniowych oraz w glebie.

(dowód: akta kontroli str. 908-916)

Spółka na ww. składowiskach prowadziła monitoring oddziaływania zdeponowanych tam odpadów na środowisko, zgodnie z dyspozycją art. 27 ust 2 ustawy o odpadach wydobywczych. W wyniku przeprowadzonych w lutym 2018 r. badań ww. składowisk nie stwierdzono zjawisk mogących mieć wpływ na stateczność skarp, a badania temperatury wewnątrz obiektów wskazywały na ich termiczną aktywność. Najwyższe temperatury wewnątrz ouow „Waleska” odnotowano w części południowej i wschodniej, gdzie najwyższy pomiar wykazał 57,7⁰C, a wewnątrz ouow „Skalny” w północno – wschodniej części gdzie najwyższa temperatura wynosiła 46,8⁰C. We wnioskach zawartych w raportach z ww. badań wskazano, że sytuacja termiczna obiektów jest stabilna.

W odniesieniu do składowiska „Waleska”, w zakresie badań wód podziemnych i wód powierzchniowych, nie odnotowano podwyższonego stężenia metali ciężkich. Parametry wód powierzchniowych mieściły się w I lub II klasie jakości. W zakresie odcieków wyniki badań wykazały, że odpowiadały one warunkom określonym w decyzji Marszałka Województwa Śląskiego z 14 października 2013 r.¹⁷ pozwolenia wodnoprawnego dla KWK „Bolesław Śmiały” na wprowadzanie oczyszczonych ścieków przemysłowych z terenu składowiska „Waleska”¹⁸.

¹⁶ Zwanych dalej „ouow”.

¹⁷ Nr decyzji 2213/OS/2013.

¹⁸ Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Wyniki z monitoringu obydwu składowisk były przedkładane przez PGG właściwemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Katowicach, w wymaganym terminie¹⁹, tj. do końca pierwszego kwartału następnego roku kalendarzowego po zakończeniu roku, którego te wyniki dotyczyły²⁰.

W złożonych wyjaśnieniach Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach wskazał, m.in. że: *WIOŚ w Katowicach analizuje na bieżąco wyniki monitoringu (...), przekazywane raz w roku do Inspektoratu przez zarządzających tymi ouow. Wpływ oddziaływania (...) ouow na środowisko jest przedmiotem obserwacji, poprzez śledzenie wyników badań monitoringowych. Z analizy przekazywanych wyników badań wynika, że notowane są przekroczenia w zakresie jakości wód podziemnych i powierzchniowych (...). Stężenia badanych wskaźników w wodach powierzchniowych i podziemnych utrzymują się jednak w poszczególnych latach na zbliżonym poziomie.*

(dowód: akta kontroli str. 11, 77-85, 86-95, 96-107, 108-116, 117-125, 126-150, 151-155, 159, 162-166, 173-180, 181-217)

3. W ramach niniejszej kontroli NIK analizie poddano sposób zagospodarowania odpadów wydobywczych w wybranym w sposób celowy Oddziale Spółki KWK „Sośnica”. *Kopalnia* posiadała zatwierdzony decyzją Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 30 kwietnia 2012 r. *Program gospodarki odpadami wydobywczymi*²¹.

W dniu 14 kwietnia 2017 r. *Kopalnia*, realizując dyspozycję art. 12 ust 1 ustawy o odpadach wydobywczych²², przeprowadziła przegląd *Programu* i poinformowała Marszałka Województwa Śląskiego o wprowadzonych w nim zmianach. Zmiany dokonane w *Programie* nie wprowadzały nowych sposobów zagospodarowania odpadów i związane były z procesem restrukturyzacji zakładu górniczego i dotyczyły:

- zmian w organizacji Oddziału, które wynikały z restrukturyzacji *Spółki*;
- zmiany nazwy poziomu wydobywczego 550 m;
- uzupełnienia informacji o ilości wytwarzanych odpadów wydobywczych;
- uzupełnienia informacji o stanie formalno – prawnym dawnego zwału „Sośnica”;
- zmiany w opisie procesów, podczas których powstawały odpady wydobywcze.

(dowód: akta kontroli str. 17-33)

W zaktualizowanym *Programie* zapisano m.in., że:

- w celu zapobiegania powstawania odpadów wydobywczych i ograniczania ich negatywnego oddziaływania na środowisko, *Kopalnia* prowadziła eksploatację pokładów węgla kamiennego wyłącznie systemem ścianowym z zapewnieniem właściwego doboru kompleksu ścianowego oraz projektowała eksploatację węgla w pokładach o niewielkiej ilości przerostów skalnych;
- KWK „Sośnica” nie posiadała czynnych *ouow*, w związku z tym podstawowym sposobem postępowania przez Oddział *Spółki* z odpadami wydobywczymi był ich odzysk na zamkniętym *ouow* „Sośnica”, funkcjonującym od 1961 r. Od 1996 r. deponowanie na nim odpadów prowadzone było w oparciu o decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu²³ oraz na podstawie decyzji zatwierdzającej projekt zagospodarowania i rekultywacji zwałowiska kamienia dołowego KWK „Sośnica”²⁴. W związku z art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.

¹⁹ art. 124 ust. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

²⁰ W dniu 7 marca 2016 r. wyniki za 2015 r.; w dniu 29 kwietnia 2016 r. za okres od 1 stycznia do 29 kwietnia 2016 r.; w dniu 12 stycznia 2017 r. za okres 30 kwietnia do 31 grudnia 2016 r. i w dniu 22 stycznia 2018 r. za 2017 r.

²¹ Zwany dalej „Pgow” lub „Programem”.

²² Posiadacz odpadów wydobywczych jest obowiązany do przeprowadzenia i przedłożenia właściwemu organowi przeglądu programu gospodarowania odpadami wydobywczymi, co 5 lat.

²³ Decyzja z dnia 12 maja 1996 r. nr 92/96,

²⁴ Decyzja z dnia 12 września 1996 r. znak: UAN-8321/476/1966/96/JZ.

o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw²⁵ z dniem 13 października 2006 r. decyzje w zakresie rekultywacji z zastosowaniem odpadów wygasły w całości lub w części dotyczącej zastosowania odpadów do rekultywacji. W następstwie powyższego, decyzją Prezydenta Miasta Zabrze z dnia 30 grudnia 2008 r.²⁶ Kopalnia zobowiązana została do wykonania rekultywacji zwałowiska „Sośnica” na terenach miasta Zabrze, na działkach obejmujących teren o pow. 76,06 ha w terminie do 31 grudnia 2011 r. W dniu 14 grudnia 2011 r. Kopalnia uzyskała decyzję²⁷ Prezydenta Zabrze uznającą rekultywację gruntów na terenie 25,9 ha za zakończoną. Zgodnie z ww. decyzją na pozostałym, niezrekultywowanym terenie prowadzony miał być odzysk odpadów w oparciu o projekt budowlany: *Ukształtowanie terenu zwału „Sośnica” poprzez podniesienie do rzędnej 270 m n.p.m. wraz z zagospodarowaniem w kierunku rekreacyjnym.*

Zgodnie z aktualizacją Programu do końca grudnia 2016 r. odzysk prowadzony był na części zwałowiska leżącej na terenie miasta Gliwice, w oparciu o projekt *Aktualizacja projektu technicznego ukształtowania i zagospodarowania północnej części dawnego zwału Sośnica na terenie miasta Gliwice* oraz od października 2016 r. na terenie gminy Zabrze²⁸ pod przyszłe zagospodarowanie w kierunku rekreacyjnym, w ramach realizacji projektu budowlanego pn.: *Ukształtowanie terenu zwału Sośnica poprzez podniesienie do rzędnej 270 m n.p.m. wraz z zagospodarowaniem w kierunku rekreacyjnym.* Na realizację tych zamierzeń Kopalnia posiadała aktualne decyzje Prezydenta Miasta Zabrze zatwierdzające projekt budowlany i udzielające pozwoleń na budowę²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 27-33, 602-619, 630-695, 901-907)

- łączna ilość poszczególnych rodzajów odpadów wydobywczyczych przewidzianych do wytworzenia w trakcie prowadzenia działalności objętej Programem, w ciągu roku miała wynieść 941 000 Mg, w tym:
 - odpady z wydobywania kopalni innych niż rudy metali (kamień z robót przygotowawczych i udostępniających - materiał skalny, pochodzący bezpośrednio z robót górniczych) - kod 01 01 02 - 47 000 Mg/rok,
 - odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopalni w procesie wzbogacania surowego urobku (odpady przeróbcze) - kod 01 04 12 - 819 500 Mg/rok,
 - odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla inne niż wymienione w 01 04 80 - kod 01 04 81 - 75 000 Mg/rok.

(dowód: akta kontroli str. 17-19, 29-32, 34-38, 39, 40-67, 68-71, 72, 73-76z, 620-629, 703-711)

W wyniku przeprowadzonych przez NIK oględzin miejsca odzysku odpadów wydobywczyczych na terenie zwału „Sośnica” stwierdzono, że prace prowadzone były przy zachowaniu warunków określonych w *Planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na budowie*, tj. teren frontu rozładunkowego, na którym prowadzono prace był należycie oznaczony i odgradzony, a pracownicy byli wyposażeni w wymagane środki ochronne. W miejscu prowadzenia prac rozładunkowych i prac polegających na przemieszczaniu odpadów oraz w najbliższej okolicy nie stwierdzono zadymień

²⁵ Dz. U. z 2005 r. Nr 175, poz. 1458, ze zm.

²⁶ Decyzja z dnia 30 grudnia 2008 r. znak: ZN.II-TS-6064-2/2008 zmieniona decyzją z dnia 28 maja 2010 r.

²⁷ Decyzja znak: ZN-II.6845.5.165.2011.GM.

²⁸ Dla wszystkich działek Przedstawiciele PGG (Dyrektor Kopalni i Naczelny Inżynier Kopalni) złożyli oświadczenie o posiadaniu prawa do dysponowania tymi nieruchomościami na cele budowlane.

²⁹ Decyzja znak: WB.6740.1377.2013.GC z 27 grudnia 2013 r. zmieniona decyzjami znak: WB.6740.123.2016.GC z 26 września 2016 r. i zmieniona decyzją znak: WB.740.954.2016.GC z 29 września 2016 r.

ani ognisk pożarowych, nie stwierdzono również deponowania odpadów komunalnych.

(dowód: akta kontroli str. 716-785)

4. Zasady dotyczące zlecenia robót i usług związanych z prowadzeniem m.in. gospodarki odpadami wydobywczymi ustalono w *Regulaminie udzielania zamówień PGG*³⁰, który obejmował postępowania o udzielenie zamówień objętych i nieobjętych ustawą *Prawo zamówień publicznych*, których wartość zamówienia była równa lub większa od 3.000,00 €.

Analiza jedyne go przeprowadzone go w kontrolowanym okresie w *Spółce* postępowania związane go ze zleceniem wykonania (w 2018 r.) robót budowlanych pn.: *Odbiór z frontów rozładunkowych, przemieszczanie i wbudowanie odpadów wydobywczyc h w teren dawnego zwałowiska Sośnica w sposób określony w projekcie budowlanym „Ukształtowania terenu zwał u Sośnica poprzez podniesienie do rzędnej 270 m n.p.m. wraz z zagospodarowaniem w kierunku rekreacyjnym dla Oddziału KWK „Sośnica”*, wykazała, że zostało ono przeprowadzone zgodnie z postanowieniami ww. Regulaminu i w oparciu o przepisy ustawy *Prawo zamówień publicznych*. W wyniku jego wybrano ofertę przedsiębiorcy, który zaoferował najkorzystniejszą cenę, mieszczącą się w kwocie jaką zamawiający postanowił przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia.

Dyrektor Biura kontroli Wewnętrznej i Audytu wyjaśnił, że Biuro nie przeprowadzało kontroli w zakresie gospodarowania odpadami wydobywczymi.

(dowód: akta kontroli str. 157, 218-223, 224-230, 231-294, 295-358)

5. *Kopalnia* prowadziła ilościową i jakościową ewidencję odpadów wydobywczyc h z zastosowaniem kart ewidencji odpadów i kart przekazania odpadów dla każdego rodzaju odpadu. Ww. dokumentacja była zgodna ze wzorami określonymi w załączniku nr 1 i nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 21014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów³¹.

W okresie 2015 r. – 2017 r. w *Kopalni* wytworzono ogółem 1 655,6 Mg³² odpadów wydobywczyc h (6,7% odpadów wytworzonych we wszystkich Oddziałach *Spółki* w poszczególnych latach), w tym w poszczególnych latach odpowiednio:

- odpadów o kodzie 01 01 02 – 5 936,0 Mg; 1 448,1 Mg; 3 585,07 Mg (ogółem w okresie 10 969,17 Mg), co stanowiło 12,6%; 3,1%; 7,6% wartości zaplanowanej w *Programie*;
- odpadów o kodzie 01 04 12 – 434 378,31 Mg; 446 231,91 Mg; 597 860,37 Mg (1 478 470,59 Mg), co stanowiło 53,0%; 54,0%; 72,9% wartości zaplanowanej w *Programie*;
- odpadów o kodzie 01 04 81 – 46 312,0 Mg; 64 345,0; 55 476,0 Mg (166 133,0 Mg), co stanowiło 61,7%; 85,8%; 74,0% wartości zaplanowanej w *Programie*.

(dowód: akta kontroli str. 359-495, 496-500, 501-516, 517-524, 563-583, 593-601)

W okresie objętym kontrolą KWK „Sośnica” wywiązywała się z obowiązku terminowego³³ przekazywania do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilości odpadów wytworzonych i poddanych odzyskowi. W okresie tym sporządzała i przekazywała

³⁰ Załącznik do uchwały nr 481/2017 z dnia 23 lutego 2017 r. Zarządu PGG tekst jednolity.

³¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 1973,

³² W 2015 r. - 486 627,29 Mg (51 % wartości zaplanowanej w *Programie*); w 2016 r. - 512 007,01 Mg (54,4 %) i w 2017 r. - 656 921,44 Mg (60,1 %).

³³ Stosownie do art. 76 ustawy o odpadach sprawozdania należało przekazać do 15 marca roku następującego za poprzedni rok kalendarzowy.

w wymaganym terminie³⁴ w formie elektronicznej sprawozdania statystyczne OS-6 dla Głównego Urzędu Statystycznego³⁵.

(dowód: akta kontroli str. 525, 526-542, 543-549, 550-554, 555-561, 562)

Analiza dokumentacji źródłowej³⁶ związanej z wytwarzanymi odpadami wydobywczymi za lata 2015-2017, w tym szczegółowa analiza tej dokumentacji za styczeń i luty w poszczególnych latach wykazała, że informacje zawarte w sprawozdaniach przekazywanych do Urzędu Marszałkowskiego i do GUS były zgodne ze stanem faktycznym.

(dowód: akta kontroli str. 359-495, 496-524, 525-542, 543-561)

6. W latach 2015-2017 Oddział Spółki KWK „Sośnica” nie sprzedawał odpadów wydobywczych.

Koszty gospodarowania odpadami w tym okresie wyniosły ogółem 17 035,82 tys. zł (z tego 6 351,19 tys. zł w 2015 r.; 5 608,45 tys. zł w 2016 r. i 5 076,18 tys. zł w 2017 r. Na koszty gospodarowania odpadami KWK „Sośnica” składały się:

- koszty odzysku odpadów wydobywczych, które wynosiły ogółem 5 674,7 zł (w poszczególnych latach: 1 745,7 zł; 1 728,6 zł i 2 200,4 zł);
- koszty transportu kolejowego odpadów wydobywczych ponoszone przez Kopalnię wynosiły ogółem 11 361 019,2 zł (w poszczególnych latach 4 605,5 zł; 3 879,8 zł i 2 875,7 zł).

(dowód: akta kontroli str. 593-598, 599-601, 788-900)

7. W latach 2016-2017 Spółka dwukrotnie zwróciła się do różnego rodzaju podmiotów i instytucji³⁷ z propozycją współpracy przy zagospodarowywaniu odpadów wydobywczych, które mogły być zastosowane do wykonywania różnego rodzaju robót budowlanych, inżynierskich oraz hydrotechnicznych³⁸, jednak jak wyjaśnił Dyrektor Biura Kontroli Wewnętrznej i Audytu Spółki (...) *z uwagi na brak w ostatnim czasie dużych inwestycji drogowych w regionie, zainteresowanie rynku odpadami wydobywczymi lub wytworzonymi na ich bazie kruszywami jest niewielkie.*

Wartość sprzedaży³⁹ odpadów wydobywczych we wszystkich Oddziałach Spółki w latach 2015-2017 wyniosła ogółem 928,71 tys. zł⁴⁰, a koszty gospodarowania odpadami wydobywczymi⁴¹ wynosiły ogółem 214 048,18 tys. zł⁴².

(dowód: akta kontroli str. 584-592, 712-715, 786-787)

³⁴ Sprawozdania za 2015 r. przesłano 25 stycznia 2016 r. a za 2017 r., 26 stycznia 2018 r. (wymagany przez GUS termin upływał 29 stycznia 2016 i 2018 r.). W dniu 26 stycznia 2017 r. przesłano sprawozdanie za 2016 r. (termin upływał 27 stycznia 2017 r.).

³⁵ Zwany dalej „GUS”.

³⁶ Karty ewidencji odpadów; karty przekazania odpadów; raporty z ważenia pociągów; zestawienia wyników ważen odpadów wydobywczych z poszczególnych dni; miesięczne zestawienia wyników ważen odpadów wydobywczych; raporty produkcyjne; zestawienia zbiorcze wydobywania KWK Sośnica sporządzane przez nadsztygarów z przeróbki mechanicznej węgla; wykazy ilości odpadów wywiezionych na zwal Sośnica.

³⁷ Spółka zwróciła się do 40 podmiotów, w tym do Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów Miast i gmin oraz do przedsiębiorców.

³⁸ Robót polegających m.in. na niwelacji, zagospodarowania i rekultywacji terenów zdegradowanych i przemysłowych; budowie dróg samochodowych i kolejowych, obwałowań zbiorników wodnych i osadników, wałów przeciwpowodziowych rzek; likwidacji terenów zalewiskowych.

³⁹ Składowymi wartościami sprzedaży były: sprzedaż dla przedsiębiorców, która wyniosła ogółem 794 387 zł (w 2015 r. - 190 873 zł; w 2016 r. - 250 706 zł i w 2017 r. - 352 808 zł); sprzedaż odpadu, jako materiału budowlanego, która wyniosła ogółem 90 044 zł (w 2015 r. - 61 634 zł; w 2016 r. - 17 626 zł i w 2017 r. - 10 784 zł) i sprzedaż dla osób fizycznych, która wyniosła ogółem 44 283 zł (w 2015 r. - 36 043 zł; w 2016 r. - 8 180 zł i 2017 r. - 60 zł).

⁴⁰ W 2015 r. - 288 550 zł; w 2016 r. - 276 512 zł i w 2017 r. 363 652 zł.

⁴¹ Składowymi kosztów były: koszty odzysku odpadów wydobywczych (m.in. rekultywacji terenów), które wyniosły ogółem 207 113 690 zł (w 2015 r. - 73 969 390 zł; w 2016 r. - 62 784 915 zł i w 2017 r. - 70 359 385 zł) i koszty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (m.in. koszty deponowania odpadów na hałdach, koszty utrzymania składowiska w CSOG), które wyniosły ogółem 6 724 713 zł (w 2015 r. - 2 624 459 zł; w 2016 r. - 2 418 087 zł i w 2017 r. - 1 682 167 zł).

⁴² W 2015 r. - 76 803 464 zł; w 2016 r. - 65 203 002 zł i w 2017 r. - 72 041 552 zł.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*⁴³ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Katowice, dnia 28 czerwca 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler
Wiesław Pietrzyk
Specjalista kontroli państwowej

.....

⁴³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm.